

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ ΜΠΑΜΙΧΑ

44/4

Κ Ω Δ Ι Ξ

ΤΟΥ

ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΔΕΛΒΙΝΟΥ

(Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Ε' ἔτους τῶν Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν)

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

1930

ΚΩΔΙΕ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΔΕΛΒΙΝΟΥ

ΥΠΟ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ ΜΠΑΜΙΧΑ

Ἐποστέλλων τοῖς «Ἑπειρωτικοῖς Χρονικοῖς» ἀντίγραφον τοῦ Κώδικος τοῦ ναοῦ τῆς πόλεως Δελβίνου, τοῦ μόνου ἐναπομείναντος ἐν αὐτῇ ναοῦ, φρονῶ ὅτι ἀνταποκρίνομαι πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ταῦτα ἰδρύθησαν, καὶ συγχρόνως πρὸς ἐν τῶν καθηκόντων τῶν ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου ἰδρυτοῦ αὐτῶν ταχθέντων πρὸς πάντα Ἑπειρώτην, ἥτοι «τὴν περισυλλογὴν πάσης φύσεως ὑλικοῦ διαφωτίζοντος οἴανδήποτε πτυχὴν τῆς Ἑπειρωτικῆς ἱστορίας καὶ τὴν παραχώρησιν τούτου πρὸς δημοσίευσιν». Σοφὸς τις ἐκ τῶν συνεργατῶν ἢ τῶν ἀναγνωστῶν εἴθε νὰ λάβῃ ἀφορμὴν εὐρυτέρας ἐρεύνης καὶ μελέτης.

Τὰ ἀποσιωπητικὰ ἐτέθησαν ἀντὶ τῶν ἐλλειπουσῶν λέξεων τῶν καέντων καὶ κατεστραμμένων φύλλων τοῦ πρωτοτύπου.

Κέρκυρα, τῇ 16 Νοεμβρίου 1929.

Κ Ω Δ Ι Ε Ι Ζ'

ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ (ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ) ΤΟΥ ΔΕΛΒΙΝΟΥ (ΜΟΥΡΤΙΛΑΣ)

Περὶ ὀνομάτων, γραφεῖς τὸ παλαιῶν εἰς ριον ἔτος 1635 α τριάντα καὶ πέντε φανήσεται. Νῦν δὲ νεωστὶ γράφεται κατὰ διαταγὴν τοῦ πανοσιωτάτου Κυρίου Γρηγορίου πρωτοσυγγέλλου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, κυριαρχικοῦ ἐπιτρόπου τῆς ἡμετέρας θεοσώστου ἐπισκοπῆς τὰ αὐτῶν (1832). Ἐν Δελβίνῳ κατὰ μῆνα Ἰούνιον. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ: Διὰ χειρὸς τοῦ Κωνσταντίνου Χρ. Μανάρη, τοῦ Ἀναγνώστου καὶ Ψάλτου τῆς ἱερᾶς ἡμῶν ἐκκλησίας

Προλεγόμενα τοῦ ἀντιγράφαντος Κ. Χ. Μανάρη.

. . . Ἐνωσεν ὁ . . . ἐπαρχίαν μας . . . Χῖος: τοῦτο . . . α τῆς μεγάλης . . . ρο-
νοίας, καὶ τὰ λοιπά . . . κας: . . . Τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐ . . . αὐτοῦ πανιε . . .
Κυριαρχικός . . . ἐπισκοπὴν, . . . ἱερομονάχοις . . . ἐξ Ἰωαννίνων . . . ἀπαραί-
τητον . . . μὲ τοὺς ἱερεῖς τὰς: . . . τὸν θεῖον ἐτοῦτον ναόν . . . ἰνον δὲ εἰς τὴν

Ἁγίαν Προσκομιδὴν, εὔρε τὸν Ἱερὸν Κώδικα εἰς κακὴν κατάστασιν, δηλαδὴ ξεσχισμένον, λερωμένον κτλ. Αὐτὸ δὲ ἦτον ὅτι ὁ τόπος μας οὗτος δὲν εἶχεν ἡσυχίαν ἀπὸ τοὺς τυράννους, καὶ οἱ χριστιανοὶ ἐσήκωναν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, καὶ τὰ ἔστελναν εἰς προφύλαξιν, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς αἰτίας, πολλὰ πράγματα ἐχάνονταν καθὼς καὶ ὁ κώδιξ καταχλασμένος. Τοῦτο βλέπων ὁ καλὸς Γρηγόριος, ὡς ἀγαθός, πεπαιδευμένος καὶ φιλόχριστος, παρευθὺς ἐδιέταξε τὸν ἐπίτροπον τῆς ἐκκλησίας Ζώην Μέλιον νὰ φροντίσῃ ἵνα εὔρη ἄνθρωπον νὰ ξαναγράψῃ τὸν Ἱερὸν Κώδικα, εἰς παστρικὸν χαρτίον διὰ νὰ εὑρίσκειται πάντοτε εἰς τὴν θέσιν του. Ὁ δὲ ρηθεὶς Ζώης Μέλιος παραστήσας ἐμὲ πρὸς τὸν Κύριον Γρηγόριον καὶ λαμβάνοντας τὴν παρ' αὐτοῦ ἄδειαν ἀντέγραψα τὸν Ἱερὸν τοῦτον Κώδικα μὲ μεγάλους πόνους καὶ κόπους· πρῶτον ὅτι αὐτὸς ἦτον τετράδια καὶ ξεσχισμένα ἐδῶ ἐκεῖ τὰ φύλλα, . . . ἄλλ' ἐπειδὴ . . . ρα τακτικά, . . . ὀπωσοῦν δρόμον, . . . ἐκεῖ (εἰς διάφορα . . .) . . . τὴν χάριν τῆς Θεοῦ . . . δεύτερον πολλὰ . . . τάτου, κερωμένα, . . . μικρῆ, καὶ δια . . . ψα μὲ πόνους, . . . ἀπαράλλακτος . . . τὰς σημειώσεις . . . εταὶ ἀπὸ παμ . . . ὅθεν κἀγὼ . . . διὰ τὴν ἀνορθ . . . ρρη κινούμενος, . . . (οἱ κατὰ καιρὸν ἐφ(ημέριοι) τούτου θείου ναοῦ, φύλ(ακες) καὶ πιστοὶ ὑπηρεταὶ τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ). Εἰς τὸ νὰ μνημονεύουν πάντοτε εἰς τὰς ἱεράς τελετάς, τοὺς ἐδῶ καταγραφθέντας ὀρθοδόξους χριστιανούς, ἐπειδὴ ἐξ αὐτῶν πολλοὶ ἐχρημάτισαν στύλοι ἀπερίτρεπτοι ἐκκλησίας καὶ πολιτείας· καὶ διὰ πληροφορίαν τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἄς διαβάσῃ ὅστις ποθεῖ παρ' ἔμπροσθεν, εἰς τὴν χρονολογίαν τοῦ παρόντος βιβλίου, καὶ ἐκεῖ θέλει εὔρη τὰ πάντα καὶ πάντας τοὺς κατὰ καιρὸν ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, ἱερομονάχους, πνευματικούς, διδασκάλους, ψάλτας· αὐτοὺς ἐκ τοῦ κλήρου· θέλει ἄρα πρὸς τούτοις καὶ λαϊκοὺς λασοθέτας σχολῆς καὶ πτωχῶν: πρῶτος τῶν ὁποίων ὑπάρχει ὁ ἀείμνηστος Σπυρίδων Στράτης. Καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρχον τοιοῦτοι, βεβαιότατα πρέπει πάντοτε νὰ μνημονεύωνται ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ὑπηρετας τοῦ σεπτιοῦ ναοῦ τῆς Μυρτίλας· διὰ δὲ τοὺς ἀγῶνάς των ἀξιοπρεπῶς θέλουν λάβῃ τὴν ἀντιμισθίαν παρὰ Θεοῦ καὶ ἔπαινον παρὰ ἀνθρώπων. Ὁ Ἀναγνώστης Κωνσταντῖνος Χρ. Μανάρης 1832.

Πρὸ πάντων ἄς διαβάσῃ ὅστις βούλεται τὸν βίον Ἰωαννικίου ἀρχιερατεύσαντος εἰς τὰ ἀπὸ Χριστοῦ 1755 καὶ Παρθενίου Ἀραποπούλου.

Κ Ω Δ Ι Ε

. . . Αὐγούστου ιε', . . . ντος, τοῦ θεοφι . . . ὀπου ἡμῶν Ἁγίου . . . Κυρίου Σεραφεῖμ α . . . ὶν Κώδιξ, . . . ὑπεραγίας (. . . μαζομένης . . . ρὶ τῶν παρισι . . . εὔσεβῶν χρι . . . πόλεως Λάκκας . . . ἱερέων . . . ὡσαύτως καὶ λαϊκῶν . . . ρων τοῦ θείου ναοῦ, καὶ λασοθετῶν, συνδρο-

μητῶν τῆς σχολῆς· καὶ ἔστω εἰς μνημόσυνον αὐτῶν αἰώνιον. Σημείωσε δὲ ὅτι, ἡ μὲν ἐκκλησία ὑπῆρχε παλαιὸν παρεκκλήσιον, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Οἱ δὲ χριστιανοὶ τὸν παλαιὸν καιρὸν ἑκατοικοῦσαν εἰς τοὺς ἀντίκρυς μαχαλάδες, γκιναλέξην, καλαποδάτες καὶ παπουτζῆδες· ἔτος 1635, καὶ ἐπειδὴ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν οἱ υἱοὶ τοῦ ψεύδους καὶ σκότους ἐπλήθυνον καὶ ἐπερικύκλωσαν ἐκεῖ πλησίον τῶν ὀρθοδόξων, τόσον ὅπου καὶ τοὺς ἱεροὺς ναοὺς ἤρπασαν ἐξ ὁμαρτιῶν μας, καὶ τοὺς ἑκατέστησαν κατὰ τὴν δόξαν τῆς θρησκείας των: τούτου ἔνεκα στενοχωρούμενοι οἱ χριστιανοὶ ἦλθον εἰς τὸν ἐδῶ τόπον, καὶ ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον ἔκτισαν ὀσπήτια: ἐν ἐνὶ λόγῳ τοὺς ἐσύναξεν αὕτη ἡ Κυρία τῶν Ἀγγέλων ἡ μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ μητέρα εὐσεβῶν Χριστιανῶν. Ἐρχόμενοι δὲ ἐδῶ οἱ Χριστιανοί, τὸ μὲν παρεκκλήσιον τῆς Θεομήτορος εὐτρέπισαν ὡς ἔδ ἔξω τόπον ὃ ὁποῖος νοιξαν καὶ ἐπειδὴ τα καὶ μεγάλα, τῆς Μουρτίλας ἡ δὲ πόλις ὠνομ. . . . τὸν λάκκον τοῦ μου. . . . Σημείωσε δὲ ὅτι. . . . παρούσης πατρίδ μάνων ἔγινεν ἐξ ἁ. . . . τος εἰς τὴν ἀνδρείαν. . . . ὃ πρῶτος τὰ 1372. . . . ἔκτοτε αὐτὸς ἐπισυρ. . . . Ἀδριανούπολιν καὶ κα. . . . σε σχεδὸν πᾶσαν τ. . . . καθὼς εἰς τὰ μέρη μας ἐδῶ τῆς. . . . ἐρχόμενοι δὲ οἱ Ὀθωμανοὶ ἀπὸ τὸ κάτωθεν μέρος τῆς Ἀλβανίας εἰς τὴν κατάπικρον πατρίδα μας, εὔρον αὐθέντην τοῦ τόπου ἐτούτου Γκιώνην καὶ Ἀλέξιον τὸν αὐτάδελφόν του, οἱ ὁποῖοι ἦτον ἄξιοι καὶ δυνατοὶ ὅπως οὖν κατὰ τὸν καιρὸν. Ὁ ἐχθρὸς βλέποντας τὴν δύναμίν των ἐγνώρισεν ὅτι θὰ ἐβλάπτετο μεγάλως, ἀπεφάσισε τὰς μηχανάς, καὶ πρῶτον ἑκατόρθωσε καὶ τὸν ἐπροσκύνησε τὸ μπρέκον ντέτιτ μὲ κάποιαν συμφωνίαν, δεύτερον καὶ τὸν Γκιώνην καὶ Ἀλέξιον μὲ ὀλίγον καιρὸν ἔσπειρε ζιζάνια, ὥστε τοὺς ἑκατάντησεν ἐχθροὺς καὶ οὕτως ἔτρεξε μὲ τὸ στράτευμά του καὶ ἐμβῆκε νικητῆς εἰς τὴν πατρίδα μας, θανατώσας καὶ τοὺς δύο ἀδελφοὺς Γκιώνην καὶ Ἀλέξιον καθὼς καὶ πολλοὺς προγόνους μας διὰ ξίφους αὐτὰ καὶ ἄλλα πάμπολλα ὑπέφερον οἱ χριστιανοὶ ἐτότες τὰ ὁποῖα δὲν περιγράφονται· μόνον γράφομεν περὶ τῶν θείων ναῶν:

Εἰς τὴν Ρόσιανην ἦτο περίφημος ναὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Εἰς τοὺς Καλαποδάτες, τῶν Ἀγίων Πάντων. Εἰς τοὺς Παπουτζῆδες (στοὺς Μύλους), Ἀγία Παρασκευή. Εἰς τὸ νῦν Μπεκῆρ Ἐφφέντη τῶν Ταξιαρχῶν. Εἰς τὸ Κάστρον ἀπάνω τοῦ Προφήτου Ἡλία. Εἰς τὴν Μούκρισιν τοῦ Ἀγίου Βασιλείου. Εἰς τὰ Μνήματα τοῦ Ἀγίου Νικολάου. Εἰς τὸ Βλαχάτι τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης. Εἰς τὰ Πηγαδάκια τῆς Ἀγίας Μαρίνης. Εἰς τὸν νῦν Τεκὲ τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου. Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔμεινεν ἡ πατρίς μέχρι τῆς σήμερον, ἡ εὐταξία μετεβάλλθη κατὰ τὰς περιστάσεις τῶν καιρῶν ἡ δὲ Μουρτίλα μὲ τὰ τέ-

κνα τῆς ἔμεινε καὶ θέλει ἐπιμείνη ἕως τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, ἀμήν !
 . . . πάντων, ἐν τῇ καθ' . . . α καὶ ἐκκλησία . . . Σεραφεῖμ τοῦ πρώ-
 του (τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς) . . . ἡμ διάδοχος φιλο . . . πρώτον τὴν ἐκ-
 κλησίαν . . . τὰ ἔκτισε καὶ μικρὸν . . . τῶν μαργαριταράτων . . . ἐπισκο-
 πῆς . . . μετόχι : . . . χος τὸ γένος εἶχεν . . . ἔζησεν ἕως τὰ 662 . . . ἦν
 ἐπισκοπὴν τοῦ ἔ . . . αὐτὸν ναὸν τῶν μαρ . . . βάχου: καὶ αἰωνία ἡ . . .
 μη αὐτοῦ.

. . . μάρ : τὸν διεδέχθη Ζαχαρίας . . . αννίνων, ἀνὴρ μὲ πολλὰς . . .
 κεκοσμημένος, πρὸ πάντων διδάκτης καὶ ἐλεήμων, τέλος βλέποντας τὴν
 ἐπαρχίαν τοῦ νὰ τοῦ βαδίζῃ εἰς τὴν νεωτέραν θρησκείαν τῶν ὀθωμανῶν,
 τούτου ἔνεκα ἐκατάντησε εἰς μεγίστην ἀσθένειαν καὶ ἐτελεύτησεν ὁ τρι-
 σμακάριστος εἰς τὴν Χειμάρραν, ἐκεῖ καὶ ἐτάφη εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων
 Μαρτύρων, εἴκοσιν ἔτη ἀρχιερατεύσας (ἔτος 1682) καὶ αἰωνία ἡ μνήμη
 αὐτοῦ. Εἰς τὰ ἔτη αὐτὰ τῶν ἄνωθεν ἐπισκόπων, ἱερεῖς ἐχρημάτισαν εἰς
 τὴν Μουρτίλαν, παπᾶ σπῦρος Γκιναλέξης τὸ γένος καὶ Ἀνανίας ἱερομό-
 ναχος ἐκ Φοινίκης διδάσκαλος Βασίλειος, ἐκ Μούκρισης ψάλτης ὁμοίως
 Βασίλειος Καλαποδάτης.

(Ἔτος 1862). Τὸν Ζαχαρίαν τὸν διεδέχθη Μανασσῆς. Οὗτος ἦτο
 πρωτοσύγκελος τοῦ Ἰωαννίνων, ἐκ χώρας Ζίτσας, ποιμὴν ἄριστος, καὶ
 φίλος τῆς παιδείας. Ἐκατάστησε μὲ τὴν συμβουλήν του σχολεῖα σχεδὸν
 εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν του, ἀρχιερατεύσας ἔτη δεκατρία καὶ ἐτελεύτησεν
 εἰς τὴν Χειμάρραν, ἐτάφη δὲ εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Μαρτύρων.

(Ἔτος 1695). Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐτελεύτησαν καὶ οἱ δύο ἱερεῖς
 οἱ παλαιοί, Σπυρίδων καὶ Ἀνανίας καὶ ἐκαταστάθησαν ἄλλοι ἱερεῖς: Ἰσά-
 ρης Χειμαρραῖος καὶ Ἱερομόναχος Στέφανος Κύρου. Διδάσκαλος Ζαχα-
 ρίας ἀπὸ χωρίον Κοῦτσι. (Ἔτος 1695). Τὸν Μανασσῆ τὸν διεδέχθη (ὁ
 Ζαχαρίας). Οὗτος ἦτο ἐκ πόλεως (Ἀχρίδος) πνευματικὸς τὸ πρότερον . . .
 Ἰωαννίνων. Ἀνὴρ . . . ὅλα τὰ ἀρχιερατικά . . . καιρὸν δὲ τῆς ἀρχι . . .
 . . . ἰέρωσεν ὁ ἀειμνήστου . . . τῆς ὁ συμπολίτης μας, . . . λαμβάνη ἡ δια-
 θήκη . . . ποίας ἀναφέρομεν. Ὁ δὲ καλὸς Ζαχαρίας . . . καὶ ἔφερε δι-
 δάσκαλον . . . ἀπὸ τὴν πατρίδα του τὸν ἱερομόναχον. Τὰ . . . λισε τὸ σχο-
 λεῖον τῆς π . . . τοῦ Θεοῦ εὐδοκία καὶ διὰ . . . δρομῆς τοῦ ἀειμνήστου
 Σκύρου Στράτη . . . καὶ διὰ τῆς καλῆς αὐτοῦ συμβουλῆς καὶ γλυκύτητος
 τῶν λόγων του ἐγένετο, καὶ μεγάλη διόρθωσις εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν
 τοῦ ἔτη τριάντα πέντε, τὰ δὲ 1730 πηγαίνοντας εἰς τὴν πατρίδα του χά-
 ριν διασκεδάσεως καὶ ἐκεῖ ἀσθενήσας βαρέως πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν.
 Ἱερεῖς τοῦ Ζαχαρία : Λάμπρος Μητράτης, Ἱερομόναχος Ἰωακείμ ἀπὸ χω-
 ρίον Κρόγκους. Διδάσκαλος ὁ Μάξιμος Ἀγριδῶν. Ψάλτης Ἀναγνώστης,
 μαθητὴς Ἀναστάσιος Μητράτης.

(Ἔτος 1730). Τὸν εὐλογημένον Ζαχαρίαν τὸν διεδέχθη ὁ Ἅγιος Γεννάδιος. Οὗτος ἦτο Σμυρναῖος καὶ αὐτὸς ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἰωαννίνων, νέος τῇ ἡλικίᾳ δὲν εἶχεν εὐχαρίστησιν νὰ ἀκούῃ χριστιανούς νὰ ὀμιλοῦν τὴν ἀλβανικὴν γλῶσσαν. Φιλοδίκαιος ὄλως πολλά. Ἀρχιεράτευσε χρόνους εἴκοσι πέντε (25). Ἐπειτα μὴν ὑποφέρων τὴν ἀλβανικὴν γλῶσσαν εἰς τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας του εὐχαρίστως ἔκαμε τὴν παραίτησιν καὶ ἀφήσας εὐχὴν τε καὶ εὐλογίαν εἰς τὰ λογικά του πρόβατα ἀνεχώρησε καὶ ἐπέρασε διὰ τὴν πατρίδα του Σμύρνην. Τὸν αὐτὸν καιρὸν: Ἱερεῖς, Μακάριος Νανάτης· Παρθένιος Ἱερομόναχος Κοτζιάτης. Διδάσκαλος ὁ γέρον Μάξιμος. Ψάλτης ὁ αὐτοῦ μαθητὴς Ἀναστάσιος. Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῶν.

(Ἔτος 1755) τὸν διεδέχθη . . . ὁ ἴδιος Ἰωαννίκιος α . . . ἔννημα καὶ θρέμμα τῆς . . . εν, ἱερομόναχος . . . πρῶτον εἰς τὸν θεῖον . . . βλέπτου, μετὰ δὲ καὶ . . . διορισθεὶς παρὰ τοῦ . . . τὴν πόλιν, εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς . . . τος 1755 διὰ τὴν κα . . . ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπ . . . μὲ μεγάλην παραθά . . . χιωτῶν του ἐρχόμενος . . . δέβρι εἰς ὅλην τὴν ἐ . . . πάλιν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν . . . ἡ ὁποία τοῦ ἤρесе νὰ καθή . . . ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ὀσπήτιον (τοῦ πρώτου ἐπισκόπου Σεραφεῖμ) ἦτο πολλὰ μικρόν, ἀπεφάσισε καὶ τὸ ἐσήκωσε ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἔκτισε τὴν σημερινὴν ἐπισκοπὴν μας, καὶ ἐφάνη πατὴρ τῆς πατρίδος, καὶ ἀπὸ τότε ἔπαυσεν ἡ παλαιὰ ἐπισκοπὴ τῆς Χειμάρρας. Τελειόνοντας τὴν ἐπισκοπὴν τῆς ἐδῶ κατοικίας του, εὐθύς στέλλει γράμματα καὶ ἐσύναξε τοὺς ἱερεῖς τῆς ἐπαρχίας του καὶ τοὺς ἐσυμβούλευσε ἐκκλησιαστικῶς τὸ πῶς νὰ διάγουν, τοὺς ἔδωσεν ἄδειαν νὰ κηρύττουν εἰς τὸν λαὸν πάντοτε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐλευθέρως. Καὶ οὐ μόνον τῶν ἱερωμένων ἔδωσεν ἄδειαν ἀλλὰ καὶ μερικῶν κληρικῶν διδασκάλων, ἀναγνωστῶν τοὺς ὁποίους ἐγνώρισεν ἱκανούς. Μὲ τὴν καλὴν του συμβουλὴν ἔκτισε καὶ τὸ σημερινὸν σχολεῖον πλησίον τοῦ Πάνου - Κουμπούλη, καὶ ἐπειδὴ ὁ πρῶτος διδάσκαλος ὁ γέρο - Μάξιμος εἶχεν ἀποθάνῃ ἐφρόντισεν ἀμέσως καὶ ἐσύστησαν διδάσκαλον ἑλληνικὸν καὶ μουσικὸν τὸν λογιώτατον χριστόδουλον Συρματίδην ἀπὸ χωρίον Κρόγκους, τὸν ὁποῖον ἐπλήρωνε κατ' ἔτος ἀπὸ τὰ λάσσα τοῦ ἀειμνήστου Σπυρίδωνος Στράτη. Τὰ πάντα τῆς ἐπαρχίας του καλὰ εἶχον, διότι μὲ τὰ καλὰ του ἔργα καὶ ξεχωριστὰ μὲ τὴν διδαχὴν του καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν σπείρας τὸν σπῶρον τοῦ θείου λόγου ὁ τρισμακάριστος Ἰωαννίκιος ἔκαμε συνεργούσης τῆς θείας χάριτος, πολλοὺς καὶ μεγάλους καρπούς, διότι τοὺς ἀγρίους ἠμέρωσε, τοὺς ληστὰς κατεπράϋνε, τοὺς ἀσπλάγχθους καὶ ἀνελεήμονας πλουσίους ἔκαμεν ἐλεήμονας καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν ἐπαρχίαν του ἔφερεν εἰς μεγάλην μετάνοιαν καὶ διόρθωσιν.

(Ἔτος 1775). Κατὰ δὲ τὰ χίλια ἑπτα . . . πέντε τοῦ ἔτους ἀρχιερατεύοντος . . . ἦλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας . . . Εὐγῆκεν ὁ καλὸς Ἰωαν-

νίκιος καὶ τὸν ἐδέχθη μὲ μεγίστην χαρὰν καὶ . . . λίαςιν κατὰ τὸν πόθον του καὶ ἐκ . . . μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν. Τὸ πρῶτ' ἐσυνάχθησαν οἱ χ. . . νοὶ καὶ ἐκήρυξεν ὁ Ἱερ. . . τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κατὰ τ. . . του ὁμοίως καὶ τὴν ἄλ. . . τὴν τρίτην ἡμέραν εὐγ. . . εἰς τὰ χωρία οἱ δύο ὁμοῦ, καὶ . . . νῶντας ἀπὸ τοὺς Σαρακάτες ἔφθασαν μέχρι Δρυμάδες τῆς Χειμάρρας. Σχεδὸν ἐπάτησαν ὅλα τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας μας. Καὶ συμφώνως ἔκαμαν τὰς ψυχὰς τῶν Χριστιανῶν νὰ ἐγνωρίσουν καθαρὰ τὴν ἀμώμητον πίστιν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν. Ἀπὸ ἐδῶ φεύγων ὁ Ἅγιος, ἐπέρασε διὰ τοὺς Φιλιάτες, ὁ δὲ Ἰωαννίκιος ἐρχόμενος εἰς τὴν ἐπισκοπὴν του, ἐκάθησε μερικὸν καιρὸν περικλειστος μελετῶν τὰς θείας γραφὰς ἡμέρας καὶ νυκτός. Ἀπερνῶντας δὲ κᾶμποσα ἔτη ἐβουλήθη νὰ αὐξήσῃ τὸν θεῖον ναὸν τῆς Μουρτίλας καὶ πάντοτε ὁ εὐλογημένος τὸ ἐπρόβανεν εἰς τὰς συναναστροφὰς τῆς ἐπισκοπῆς του. Οἱ Χριστιανοὶ ὅμως δὲν ἐσυμφωνοῦσαν εἰς τοῦτο διὰ πολλὰ αἴτια. Φοβούμενοι καὶ τὸν καιρὸν κτλ. Ἐπὶ τέλους ὁ καλὸς Γέρο - Ἰωαννίκιος τοὺς βιάζει διὰ τὴν αὐξήσιν τοῦ ναοῦ καὶ μὲ καλοῦς του λόγους τοὺς ἐσυμφώνησεν. Ἐνας ἐξ αὐτῶν Δημήτριος Γερόλης ὀνόματι δὲν ἦτο σύμφωνος, καὶ ἔκαμε φατρίαν ἐναντίον τῶν ἄλλων. Τοῦτο βλέποντας ὁ Ἀρχιερεὺς, εἶπεν : Οὐαὶ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται ! Καὶ πλέον ἠσύχασε περὶ τῆς αὐτῆς πράξεως ὡς φίλος τῆς εἰρήνης. Τέλος διὰ νὰ εὐγάλη τὸν πόνον του (διὰ τὴν αὐξήσιν τοῦ ναοῦ) ἔκραξε τὸν ἐπίτροπον τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἔδωσε διὰ χειρός του ἀπὸ ἐδικά του χρήματα χάριν συνδρομῆς διὰ τὴν αὐξήσιν τῆς Μουρτίλας ὅσα τὰ ὅποια ἔγραψε διὰ χειρός του εἰς τὸ κατάστιχον τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐδιέταξε νὰ γίνεται μία κυριαρχικὴ λειτουργία τὸν κάθε . . . στον χρόνον, τὴν ἡμέραν . . . λείου, καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ δια . . . ἀκολουθεῖ ὁ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ . . . αἰωνίως . . . τας δὲ μερικὸς καιρὸς πάλιν τοὺς . . . διὰ τὴν αὐξήσιν τῆς ἐκκλη . . . ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη ἕως τέλους : . . . αὐτὸ ἔτος. Καὶ δεκάτη πέμπτη τοῦ Αὐγούστου ἐλειτούργησε ὁ εὐλογημένος κα . . . τῆς πανηγυρικῆς ἡμέρας . . . ναοῦ τῆς Μουρτίλας, καὶ με . . . καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον ἔβα . . . κατὰ τὴν συνήθειάν του, καὶ . . . ἐφανέρωσε μὲ τὸν λόγον, ὅτι . . . τας τοῦ θρόνου του καὶ τῶν γερατείων του. Οἱ Χριστιανοὶ λυπούμενοι ἔτρεξαν μετὰ τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν του, καὶ εἶδον τὴν διὰ χειρός του παραίτησιν, καὶ συναχθέντες μικροὶ τε καὶ μεγάλοι ἔλαβον τὴν ἑαυτοῦ εὐχὴν καὶ εὐλογίαν ὀλοψύχως· καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνεχώρησεν. Ἀπὸ ἐδῶ φεύγων ἐδιάβη διὰ Κέρκυραν. Τί δὲ ἔγινε καὶ ποῦ ἐτελεύτησε, Κύριος γινώσκει. Ἀρχιερατεύσας ἔτη τεσσαράκοντα καὶ αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ. Ἱερεῖς εἰς τὰ 40 ἔτη τῆς ἀρχιερωσύνης Ἰωαννικίου : Παπᾶ Θεόδωρος Κουμπούλης, Παπᾶ Ἀναστάσιος ἐκ φυλῆς Σπύρ. Στράτη,

Παπα - Πάνος Κουμπούλης. Σεραφείμ Ἱερομόναχος, Γιωργάκης διδάσκαλος ὁ μουσικολογιώτατος Χριστόδουλος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ μαθηταί.—(Ἔτος 1795). Τὸ αὐτὸ ἔτος κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον 20, τὴν ἐπαρχίαν τὴν διεδέχθη: Παρθένιος ὁ λεγόμενος Ἀραποπούλας. Οὗτος ἦτο τὸ γένος παργινός, ἄνθρωπος μὲ ὀλίγην παιδείαν δραστήριος ὅμως καὶ σοβαρὸς πλὴν ἐραστὴς τῆς δικαιοσύνης ἐρχόμενος δὲ εὗρε τοὺς πολίτας εἰς δύο φατρίας, μὲ τὴν ὀλίγην του δύναμιν λοιπὸν καὶ μὲ τὴν χάριν τῆς Θεομήτορος, εἰς ὀλίγον διάστημα τοὺς εἰρήνευσε καὶ εὐθὺς ἔκαμεν ἐγγράφως τὴν συνδρομὴν περὶ τὴν αὐξήσιν τοῦ θείου ναοῦ τῆς Μουρτίλας. Καὶ ὀγλήγορα ἐσύναξε τὰ ἀναγκαῖα τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἔβαλαν μαστόρους ἔγραψεν εἰς τὰ χωρία (εἰς τὰ ὁποῖα ἀκόμη δὲν εἶχε κάμη τέλειον δέβρι) καὶ ἔτρεξαν πρὸς βοήθειαν, ἄνθρωποι καὶ ζῶα, καθὼς καὶ οἱ ἐδῶ πολῖται καὶ κτίζων ταύτην ἕως τὴν τσιατὴ ἀκολούθησε μέγα κακόν. Οἱ ὀθωμανοὶ βλέποντες τὴν αὐξήσιν τῆς ἐκκλησίας ταύτης, ἐπλήσθησαν ἀπὸ φθόνου, καὶ ὡς ἐχθροὶ τῆς θρησκείας ἔτρεξαν παρευθὺς καὶ τὴν ἐγκρέμισαν ἕως τὰ θεμέλια ἔπειτα μὲ μεγάλην ὀρμὴν καὶ ὀργὴν ἐτσάκισαν καὶ μερικὰ κεραμίδια καὶ ἀνεχώρησαν. Ὁ δὲ Παρθένιος ἐφάνη τῷ ὄντι γενναῖος δραστήριος καὶ φίλος τῆς δικαιοσύνης, διότι δὲν ἀμέλησεν οὐδὲ ἐφοβήθη ἀπὸ τινὰ ἀλλὰ παρευθὺς ἔτρεξεν εἰς τὸν Μουσταφᾶ Πασᾶν καὶ τοῦ διηγήθη τὴν ὑπόθεσιν· ὁ Πασιᾶς φωτισθεὶς ἴσως παρὰ τῆς Θεομήτορος καὶ εὐθὺς ἔστειλε καὶ ἔκραξε μερικοὺς φίλους του Ὀθωμανοὺς καὶ ὠμίλησαν τὰ δέοντα (παρὼν καὶ ὁ Παρθένιος) καὶ ἀμέσως ἔγραψαν γράμματα διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ζητῶντας φερμάνιον διὰ νὰ κτίσουν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πηγαίνοντας τὰ γράμματα ἀμέσως τῇ τοῦ Θεοῦ εὐδοκίᾳ διὰ πρεσβειῶν τῆς Θεομήτορος, ὀγλήγορα ἦλθε φερμάνιον βασιλεύοντος τοῦ Σουλτάνου Σελήμ Γ', ἐρχομένου δὲ τοῦ Φερμανίου εὐθὺς ὁ Πασιᾶς κράξας τὸν Παρθένιον καὶ τοὺς Χριστιανοὺς τῆς πόλεως τοὺς ἐδιώρισεν αὐθεντικῶς νὰ βάλουν νὰ κτίσουν. Οἱ Χριστιανοὶ ὄντες τρομασμένοι ἀπὸ τὸ πρῶτον κακὸν εἶχον φόβον. Ὁ δὲ Παρθένιος ἐκατέπεισε τὸν Μουσταφᾶ Πασιᾶν κ' ἦλθε μόνος του κατὰ πρώτην φορὰν καὶ ἐδιώρισε τοὺς μαστόρους. Ἐδιάβασε καὶ τὸ βασιλικὸν Φερμάνιον παρὼν εἰς τὸ μαχάλι καὶ ἐβεβαιώθησαν οἱ παρόντες Ὀθωμανοί. Ἄφησε καὶ τεσσαράκοντα ἀνθρώπους του ὀπλισμένους διὰ προφύλαξιν, καὶ ἔδωσε καὶ διορίαν τῶν Χριστιανῶν ὅτι ἐντὸς σαράντα ἡμερῶν νὰ τὴν σκεπάσουν, καὶ οὕτως ἤρχισαν πάλιν τὸ ἔργον: καὶ ἔτρεξαν οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἐδούλευαν ἡμέραν καὶ νύκταν ἀόκνως καὶ μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν ἕως ὅτου ἐπάνω εἰς τὴν προθεσμίαν τὴν ἐσκέπασαν. Σημείωσε δὲ ὅτι τὸ παλαιὸν παρεκκλήσιον ἦτο ὅσον τόπον κατέχει τὸ σημερινὸν κλῆρος, ἡ Ἁγία Τράπεζα θὰ εἶναι αὐτὴ ἢ πρώτη, δὲν ἐσάλευσεν ὁμοίως καὶ ἡ πρόθεσις. Τὸ πρῶτον δὲ ὅπου ἔβα-

λαν μαστόρους διὰ νὰ αὐξήσουν καὶ νὰ κτίσουν, τὸ τεῖχος τὸ εἶχον ὑψώση ἄλλο τόσον ἀπὸ ὅτι εἶναι σήμερον, καὶ μεγάλα παράθυρα διὰ τὸ φῶς, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὴν ἐγκρέμισαν οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἀκολούθησαν τόσα κακά.

Ὁ Πασιᾶς στοχαζόμενος τὸ τέλος καὶ φοβούμενος διὰ τὸ ἀραπούμπλικον τοῦ τόπου ὅπου δὲν ἤκουον βασιλέα καὶ διοίκησιν οἱ ὁμόθησκοί του, ἀπεφάσισε καὶ ἔδωκε τὸ σχέδιον τῶν Χριστιανῶν ὡς κάτωθι : α') νὰ κτίσουν τὸ μᾶκρος καὶ πλάτος καθὼς τὸ εἶχον, ἀλλὰ τὸ ὕψος νὰ μείνη μισὸ ἀπὸ τὸ πρῶτον. β') Παράθυρα μεγάλα νὰ μὴ ἀνοίξουν, ἀλλὰ μικρὰ καὶ ἀπὸ ἓν μέρος. Τὰ παράθυρα ποῦ ἔχει εἰς τὰ γυναίκεια τὰ ἀνοίξαν εἰς τὰ 1825. Ἐφοῦ δουλέψουν 40 ἡμερόνυκτα νὰ τελειῶσιν καὶ ἀπέξω τὸ νέον κτίριον νὰ τὸ βάψουν μὲ μαύρη μπογιὰ νὰ μαυρίσῃ ὅπως οὖν νὰ φαίνεται παλαιόν. δ') Τὰ ὅσα νὰ χρειαστοῦν ἀπὸ μέσα, νὰ δουλεύσουν οἱ ταβαντζῆδες ἐλεύθερα ὅσα καὶ ὅτι θελήσουν καὶ μετὰ τὴν διορίαν ὁπότε εὐκολυθοῦν.—(Ἔτος 1796). Κατὰ δὲ τὴν διαταγὴν τοῦ ἠκολούθησαν εἰς ὅλα καὶ ἐτελείωσαν τὸ κτίριον ἀπάνω εἰς τὴν προθεσμίαν τῶν 40 ἡμερῶν. Πρὸς τούτοις σημειώνομεν ὅτι τὸν παλαιὸν καιρὸν εὐρίσκονταν εἰς τὴν ἱερὰν ἐκκλησίαν μας μία μεγάλη πλάκα τετράγωνος χονδρὴ περισσότερον μιᾶς πιθαμῆς, μᾶκρον καὶ πλάτον εἶχε δύο πήχεις καὶ περισσότερον. Ἀπὸ τὰ τέσσερα μέρη τῆς εἶχε τέσσερης στύλους λιθίνους ὅπου ἐκάθονταν. Μάλιστα ἦτο τεχνικὴ μὲ βόλτες, τὴν ἔστηγαν ὅπου νὰ ἤθελον. Εἰς αὐτὴν λοιπὸν τὴν περίφημον πλάκα ἔκαναν οἱ παλαιοὶ ἀρχιερεῖς τὴν Ἀνάστασιν, ἔξω τῆς ἐκκλησίας. Ὅμοίως εἰς αὐτὴν ἔψαλλον κάθε ἔτος τὸν Μέγαν Ἀγιασμόν, τῶν Θεοφανείων, διότι ἀπὸ τὸ ἓν μέρος ἦτον ἴσια ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος ἦτο σκαλισμένη μέσα ὡσὰν πινάκι μεγάλο, καὶ ἐκεῖνο τὸ μέρος ἐγύριζαν μὲ τὴν τέχνην τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων καὶ ἔβανον νερὸν μέσα καὶ ἐτελείωναν τὸν Μέγαν Ἀγιασμόν. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν ὄντως περίφημον πλάκαν, αὐτὸν τὸν καιρὸν ὅπου ἔκτιζαν τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐτσάκισαν (ἢ ἐπελέκησαν) καὶ τὴν ἔβαλαν εἰς τὴν σκάλαν τῆς Ὠραίας Πύλης καθὼς καὶ φαίνεται σήμερον. Εἶναι βαλμένη ἀπίκουπα καὶ τὸ πινάκι δὲν φαίνεται, ἀλλὰ εἰς κανεὶς βουληθῆ νὰ τὴν ἐσηκώσῃ τότε γνωρίζει καθὼς γράφω. Ὁ εὐλογημένος γοῦν Παρθένιος ἔλαβε μέγαν κακοφανισμόν περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα εἶχε καταχαλάσῃ. Ἐδιώρισαν νὰ τὴν εὐγάλουν νὰ βάλουν ἄλλην, ἀλλὰ ἡ ἀμέλεια τί δὲν κάμνει ;

(Ἔτος 1796). Τελειόνοντας λοιπὸν τὴν Ἐκκλησίαν τότε ὁ Παρθένιος ἔλαβεν ἡσυχίαν καὶ εὐγῆκεν ἔξω εἰς τὸ δέβρι του καὶ τὸν ἐδέχοντο οἱ χριστιανοὶ ὡς ἄλλον Ἰωαννίκιον διὰ τὰς πράξεις του. Ἐκήρυττεν πανταχοῦ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μὲ μέγαν ζῆλον, ἐκατάστησε σχολεῖα εἰς

πολλὰ χωρία καὶ οὕτως εὐφραίνεται καθ' ἑκάστην μετὰ τῶν λογικῶν του προβάτων. Ἄλλὰ ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας διάβολος ποθῶν νὰ τοὺς φέρῃ εἰς διχόνοιαν μὲ τὰ τέκνα του, τί ἐπροξένησε; Οἱ πολῖται ἐζήτησαν ἐξ αὐτοῦ διὰ ἓνα συνοικέσιον κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον εἰς τὸ χέρι τοῦ προεστῶτος, καὶ τοῦ εἶπαν νὰ δώσῃ ἄδειαν ἐξ ἀνάγκης. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη λέγων: Εἶμαι προεστῶς νὰ παρατηρήσω, ἔπειτα νὰ πράξω. Ἐπαρατήρησα λοιπὸν καὶ κατὰ τὴν ἰδέαν μου δὲν πράττω. Νά, αὐτὸ μὲ διατάττουν οἱ θεῖοι νόμοι! Τούτου ἔνεκα ἐσυγχίοθησαν ἀναμεταξὺ καὶ ἀπερνῶντας καιρὸς ἔγραψαν οἱ πολῖται γράμματα εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων καὶ διὰ χρημάτων τοὺς ἔστειλε τὴν ἄδειαν τοῦ ποθουμένου συνοικεσίου. Τοῦτο μαθὼν ὁ Παρθένιος τοῦ ἐφάνη προσβολὴ καὶ κατηγορία, ἔκαμε καὶ αὐτὸς παρευθὺς τὴν παραίτησίν του καὶ ἀπέρασεν εἰς τὴν Ἐπτάνησον, ἀρχιερατεύσας σχεδὸν χρόνους ἑννέα. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον 1796 ἦλθεν εἰδήσις ἀπὸ Κέρκυραν ὅτι τὰ λάσσα τοῦ μακαρίτου Σπυρίδωνος Στράτη παύουν τοῦ λοιποῦ, δηλ. ἀφοῦ ἐδούλευσαν τακτικὰ ἀπὸ τὰ 1713 καὶ ἕως τὸ τέλος τῶν 1796 παύουν εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ τὰ 1797 καὶ ἀπάνω. Καὶ γράφομεν ὅτι μέγα καλὸν θὰ χαθῆ ἀπὸ τὴν πατρίδα μας καὶ πρέπει νὰ γίνῃ μεγάλη ἔρευνα καὶ ἐξέτασις εἰς τὴν διαθήκην του ὅτι ἔχει πολλὰς σημειώσεις καὶ περίεργα. Ἱερεῖς εἰς τὰ αὐτὰ ἔτη τῆς ἀρχιερατείας Παρθενίου: Ὁ Σεραφεῖμ Γιωργάκης καὶ πνευματικός. Ὁ Παπᾶ Ἀναστάσιος Στράτης, ὁ Παπᾶ Πάνος, χωρίον Μπραϊλάτι. Ὁ Διδάσκαλος Χριστόδουλος Συρματίδης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ μαθηταί. Ποῦ δὲ ἐτελεύτησεν ὁ καλὸς ποιμὴν Παρθένιος δὲν γινώσκεται. Καὶ αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ.

(Ἔτος 1804). Ἐπισκόπησεν Ἀνατόλιος. Οὗτος ἦτο γέννημα καὶ θρέμμα τῆς πόλεως Ἀρτης. Ἱερομόναχος καὶ Ἡγούμενος εἰς τὸν περίφημον ναὸν τῆς Πυργιρίτσας, γέρος τῆ ἡλικία καὶ σεβάσμιος, ἔφερε μαζύ του καὶ διάκονον Ἀμβρόσιον ὀνόματι. Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του εὔρε τὸ περίφημον σχολεῖον τῆς πόλεός μας ἐρημωμένον, διότι τὰ λάσσα τοῦ μακαρίτου Σπυρίδωνος Στράτη ἔπесαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῶν 1797. Καὶ ὁ διδάσκαλος Χριστόδουλος ἦτο ἀποθαμμένος ἀπὸ τὰ 1802. Τὸν καιρὸν τῆς πανούκλας, οἱ μαθηταί του, ἄλλος ἀπέθανε καὶ ἄλλος ἀνεχώρησεν εἰς ἄλλον τόπον. Τοῦτο βλέπων ὁ καλὸς γέρον Ἀνατόλιος συνάξας τοὺς πολίτας τοὺς ἐσυμβούλευσε νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ νὰ ἐξετάσουν ἀκριβῶς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Στράτη περὶ τὰ λάσσα καὶ περὶ διαθήκης του. Ἀφοῦ εἶδεν ἐσχάτως ὅτι δὲν εἰσηκούσθη ἀπεφάσισε καὶ ἐδιώρισε διδάσκαλον τὸν ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντα Θεοδόσιον ἱερομόναχον Κοτσῆν νὰ διαβάξῃ τοὺς κοινούς μαθητὰς τὰ κοινὰ γράμματα. Περίεργος ἐφάνη εἰς τὰς χειροτονίας του ὁ γέρο - Ἀνατόλιος, διότι ἐξέταζε καλὰ τὸ ὑποκεί-

μενον διὰ πολλὰς ἡμέρας, διὰ τὰ ἔσωθεν καὶ διὰ τὰ ἔξωθεν. Ἐὰν ἦτο ἀγράμματος δὲν τὸν ἀξίωνε τῆς ἱερωσύνης ἕως οὗτο νὰ ἐμάθαινε καλά. Ἦτο φίλος μέγας τῆς ἀναργυρίας, καθὼς ἀπεδείχθη, διότι ἐκεῖνα τὰ ὀλίγα δικαιώματα ὅπου ἐσύναζε τῶν πτωχῶν τὰ ἐμοίραζε. Καὶ ἐκ τούτου οἱ πτωχοὶ τὸν ἐκάλουν ἐλεήμονα. Ὁ ρηθεὶς Ἀμβρόσιος ὁ διάκος του, βλέποντάς τον ἄκακον καὶ φίλον τῆς ἡσυχίας, τοῦ ἐζήτησε κατὰ τὸν ὄγδοον χρόνον νὰ τοῦ δώσῃ γράμματα νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἰωάννινα εἰς τὸν Μητροπολίτην νὰ τὸν χειροτονήσῃ αὐτὸν ἐπίσκοπον Χειμάρρας καὶ νὰ ἐλθῆ νὰ δουλεύῃ αὐτὸς τὴν ἐπαρχίαν ὡς νέος καὶ ὁ γέρο - Ἀνατόλιος νὰ κάθηται εἰς τὴν ἐπισκοπὴν νὰ ἔχῃ ἡσυχίαν. Ὁ γέρο - Ἀνατόλιος ἐπίστευσε τοὺς λόγους τοῦ πονηροῦ Ἀμβροσίου καὶ τὸν ἔδωσε γράμματα καὶ πηγαινάμενος ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος ὁ Ἀμβρόσιος. Ἐλθὼν δὲ ἐδῶ καὶ πηγαίνοντας ἔξω εἰς τὸ δέρι ἀπέρασε κάμποσος καιρὸς (ὀλίγος μάλιστα) τὸν ἐδίωξε τὸν γέροντα καὶ οὕτως ἔλαβε τὴν ἐπαρχίαν καὶ εὐχὴν τοῦ γέρο - Ἀνατολίου. Φεύγων δὲ ἀπὸ ἐδῶ ἀπέρασε διὰ Κορφούς, ποῦ δὲ ἐτελεύτησε Κύριος γινώσκει καὶ αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ! (Ἔτος αὐτῶν = 1812). Τὸν διεδέχθη τὸν θρόνον Ἀμβρόσιος αὐτὸς πόθεν ἐκατάγετο εἶναι ἀγνώριστον. Ἄνθρωπος μικρὸς καθ' ὅλα τοῦ ἐπαγγέλματός του τὰ προτερήματα. Δὲν ἐπρόφθανεν ὅμως νὰ χαρῆ τὴν ἀδικίαν τοῦ γέρο - Ἀνατολίου διότι ἀκούων τοῦτο ὁ Δρυϊνουπόλεως Κύριος Γαβριήλ ἔχων καὶ φιλίαν μεγάλην μὲ τὸν Ἀλῆ - Πασιᾶν ἐξ Ἰωαννίνων καθὼς καὶ μὲ τὸν Μητροπολίτην, ἔνωσε τὴν Ἐπαρχίαν Χειμάρρας μὲ τὴν ἰδικήν του καὶ ἐτίναξαν τὸν κατάδικον Ἀμβρόσιον ἐκ νεφέλης ἀέρων. Διότι «δίκαιος ὁ Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησε» κατὰ τὸν Ψαλμὸν τοῦ Δαυΐδ. Ἀρχιεράτευσε σχεδὸν ἓν ἔτος. Εἰς τὰ ἔτη Ἀνατολίου καὶ Ἀμβροσίου: Θεοδόσιος ἱερομόναχος Κοτζιάτης. Παπᾶ - Χρηστος Κουμπούλης. Παπᾶ - Ἀθανάσιος (Χωρίον Κρόγκου). Διδάσκαλος ὁ ἄνωθεν Θεοδόσιος κοινός. Τὰ σχολεῖα ἐρημωμένα. Ποῦ δὲ ἐτελεύτησεν ὁ Ἀμβρόσιος δὲν ἠξεύρομεν. Ἀλλὰ Κύριος ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ αὐτὸν καὶ αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ! (Ἔτος 1813) Ἐλαβεν ὁ Δρυϊνουπόλεως τὴν ἐπαρχίαν μας, Κύριος Γαβριήλ. Οὗτος ἦτο Σιφναῖος ἐκ τῶν Κυκλάδων νήσων. Ἄνθρωπος μὲ πολλὴν μικρὴν παιδείαν, ὀξύς τὸ λέγειν, ράθυμος, πολύφαγος, ὀργίλος καὶ ἐραστής τοῦ οἴνου καὶ πολυέξοδος. Αὐτὸς τὰ παλαιὰ δικαιώματα τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἠθέλησε νὰ τὰ αὐξήσῃ. Εὗρε τὸν γάμον ἐξῆντα πιαράδες τὸν ἔβαλε τρία γρόσια. Ἐρχόμενος τότε ἠθέλησε νὰ σηκώσῃ τὴν ἐπισκοπὴν ἀπὸ αὐτοῦ νὰ τὴν κτίσῃ πλησίον τῆς ἐκκλησίας, ὁ δὲ παπᾶ - Χρηστος Κουμπούλης τὸν ἐμπόδισε λέγων: πρῶτον σὲ πρέπει νὰ φροντίσῃς διὰ διδάσκαλον καὶ σχολεῖα καὶ ἔπειτα κτίσον ὅτι θέλεις καὶ βούλεσαι. Ἄφησεν ἐπίτροπον τὸν Θεοδόσιον Κοτσῆν χειροτονήσας αὐτὸν πρωτοσύγ-

κελλον καὶ ἀνεχώρησε διὰ Δρυϊνούπολιν. Ἐστάθη δὲ ἡ Ἐπαρχία Χειμάρρας ἐνωμένη μὲ τὴν Δρυϊνούπολιν μέχρι τῆς δικαίας πτώσεως τοῦ Ἄλῃ Πασιᾶ τὰ 1821 (αὐτῶς).

(Ἔτος 1821). Τὴν ἐπαρχίαν τὴν ἐδέχθη Παΐσιος. Οὗτος ἦτο γέννημα καὶ θρέμμα Ἀργυροκάστρου, Ἀρχιδιάκονος τοῦ Γαβριήλ μετὰ καιρὸν ἐγκατεστάθη ἡγούμενος τῆς Κάμενας, ἀπὸ δὲ τὴν ἡγουμενίαν ἔλαβε τὴν ἐπαρχίαν Χειμάρρας παρὰ τοῦ Ἰωαννίνων κατὰ τὴν πρώτην συνήθειαν ξεχωρισμένην ἀπὸ τὴν Δρυϊνούπολιν. Μὲ μέγαν ζῆλον εὐγῆκαν οἱ Χριστιανοὶ καὶ τὸν ἐδέχθησαν ἐπειδὴ ἐξανάλαβεν ἡ ἐπαρχία τὸν ποιμένα τῆς καὶ ἐχάρηκαν. Αὐτὸς εἶχε καλὴν παιδείαν ἀλλὰ εἶχε καὶ μεγαλωτάτην ἀμέλειαν εἰς τὰ ἀνήκοντά του διότι προκομμένος ὢν καὶ σπανίως ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Τὸ σχολεῖον τῆς πόλεως ἔρημον καὶ δὲν ἀνοιξε ποτὲ στόμα νὰ συμβουλεύσῃ. Οὕτως καὶ ἔξω εἰς τὰ χωρία οὔτε τὰ κοινὰ γράμματα δὲν εἶχον. Ἐξοδα εἶχε πολλὰ ὅτι οἱ μπέηδες τότε ἤρχισαν νὰ τὸν ἀρπάζουν ὡς λέοντες καὶ ἐκ τούτων πάντοτε ἦταν πτωχός. Ἐδίπλωσε μάλιστα καὶ τὰ δικαιώματα τῆς ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ δὲν ἀρκοῦσαν. Τὸν γάμον τὸν εὔρε τρία γρόσια, τὸν ἔβαλεν ἔξ. Ἐζησε πτωχικὰ ἕως τὰ 1827. Τὸ αὐτὸ ἔτος τοῦ ἐζήτησαν οἱ χρεοφειλέται τὸ ἐδικόν του χρέος ὅπου εἶχε σηκώσει διὰ τὴν ἀρχιερωσύνην. Ὁμοίως καὶ ὅσοι εἶχον δανείσῃ τοὺς δύο προκατόχους τοῦ Ἀμβρόσιον καὶ Γαβριήλ, τὸ ὅποιον χρέος ἐσυμποσήθη ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας γροσίων ὁμοῦ μὲ τοὺς τόκους. Τότε λοιπὸν ἀνεχώρησεν ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἐπάησεν εἰς τὴν παλαιὰν κατοικίαν του εἰς Χειμάρραν (τότε ἐκεῖ οἱ μπέηδες δὲν ἠμποροῦσαν νὰ τὸν πειράξουν καὶ ἠσύχασεν). Ἐκεῖ ἄρχισε νὰ φανῆ τῷ ὄντι ποιμένας διότι ἐκήρυττε πάντοτε εἰς τὰ αὐτὰ χωρία τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐκατάστησε σχολεῖα διὰ συνδρομῆς τῶν καπεταναρέων τοῦ μπρέκου. Πρὸς τούτοις μὲ τὴν καλὴν του συμβουλήν ἔκτισε καὶ νέαν ἐκκλησίαν εἰς τὴν Χειμάρραν ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀγίων Πάντων. Τοῦτο βλέποντας οἱ μπέηδες καὶ μὴν ἠμπορῶντας νὰ τὸν φέρουν ἐδῶ ἀπὸ τὸ κακόν τους εὐγάλαν τὸ δαιμονικὸν πείσμα τους εἰς ἡμᾶς. Διότι μᾶς ἐσφάλησαν τὴν ἐκκλησίαν μας διὰ σφραγίδος των ἀπὸ τὰ 1827 κατὰ μῆνα Ἰούλιον μέχρι 28 Μαρτίου. Ὁ δὲ Παΐσιος εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα μαθὼν ὅτι οἱ μπέηδες θὰ μεταχειρισθοῦν τρόπους ὥστε νὰ τὸν συλλάβουν ἀνέλπιστα τούτου ἔνεκα διὰ τὸν φόβον τῶν τυράννων ἀπέρασε διὰ τὴν νέαν βασιλείαν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἐκεῖ εὐρῆκεν ἐπαρχιώτας του ὅχι ὀλίγους καὶ ἔζησεν ἕως τὰ 1831. Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1831 ἀκούσας ἐν Ἑλλάδι ὅτι ἦλθεν εἰς Ἰωάννινα διοικητῆς ὁ σατραζάμης μάλιστα καὶ νέος μητροπολίτης κύριος Ἰωακείμ, ὑπῆγεν εἰς προσκύνησίν των. Καὶ ἐκεῖ ἔπαθε τὰ δεινότερα. Διότι βλέποντάς τον ὁ Ἰωακείμ ἤρχισε νὰ τὸν ὑβρίζει καὶ νὰ τὸν λέγῃ ὅτι

ἦτο τόσα ἔτη ἀντάρτης τῆς βασιλείας καὶ ὅτι ἄφησε τὸν λαὸν τῆς ἐπαρχίας του τόσον καιρὸν χωρὶς ποιμένα, καὶ μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς τὸν ἐξώρισε. Τοῦτο δὲ ἐγινε παρὰ τοῦ Ἰωαννίνων ὄχι δι' ἄλλο, ἰὰλλὰ ἠξεύρων ὅτι ὁ ρηθεὶς Ἐπίσκοπός του καὶ Χειμάρρας Παΐσιος εἶχε τεσσάρων ἐτῶν τὰ πτωχικὰ δικαιώματά του ἀσύντακτα ἀπὸ τοὺς ἐπαρχιώτας καθὼς καὶ τὸ συνειθισμένον ἐτήσιον τῆς Μητροπόλεως τῶν Ἰωαννίνων ἀπλήρωτον, ἐπειδὴ δὲν εἶχε συνάξῃ καὶ δὲν εἶχε τὸν τρόπον νὰ πληρώσῃ. Λοιπὸν τὸν ἔκαμαν ἐξορίαν διὰ νὰ συνάξῃ αὐτὸς τὰ δικαιώματα, καθὼς καὶ ἐγινε.

Ἔτος 1831 Μάϊον ἔστειλε τὸν Παραμυθίας Ἀγάπιον ἐπίτροπον μὲ γράμματά του καὶ ἐσύναξε τὰ δικαιώματα καὶ κἀνένας δὲν ἐστάθη ἄξιος νὰ ἀνοίξῃ στόμα νὰ τὸν εἰπῇ τὴν ἀλήθειαν ἐξ αἰτίας τῆς διχόνοιας. Διότι εἶχε νὰ λάβῃ τεσσάρων ἐτῶν τῆς Μητροπόλεως τὰ ἐτήσια καὶ ἔκαναν, πρὸς τριακόσια γρόσια τὸν χρόνον, χίλια διακόσια καὶ δι' αὐτὸ ἐσύναξε τὰ δικαιώματα ὅλα. Καὶ τὸ χρέος ὅπου ἦτο βαλμένο ἀπὸ τὸν Ἀμβρόσιον καὶ Γαβριὴλ καὶ Παΐσιον ἔμεινεν εἰς βάρος τῶν Χριστιανῶν. Ὁ δὲ Παΐσιος ἐξόριστος ὢν εἰς τὰ Μετέωρα μετὰ καιρὸν τὸν ἔστειλαν οἱ ἐκεῖ πατέρες εἰς τὴν Βλαχίαν εἰς τὰ ἐκεῖ ὑποστατικά των καὶ ἐκεῖ εὐρίσκεται καὶ τὴν σήμερον. (Σημείωσις μεταγενεστέρα: ἐτελεύτησεν ἐκεῖ εἰς τὰ 1862). Ἀρχιερατεύσας εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας ἔτη 11 καὶ ἐξωρίσθη. Ἱερεῖς εἰς τὰ αὐτὰ ἔτη ἐχρημάτισαν: Θεοδόσιος ἱερομόναχος ὁ Κοτσῆς, Παπᾶ Χρῆστος Κουμπούλης, Σεραφεῖμ ἱερομόναχος Πάνου Κουμπούλη. Πνευματικὸς οὐδεὶς. Διδάσκαλος κοινὸς ὁ Ἀναστάσιος Θωμᾶς. Ψάλτης δεξιὸς Ἀναστάσιος Λογιώτατος Μετσοβίτης. Κανόναρχος ἀπὸ τὰ 19 τοῦ ἔτους ὁ Κώνστας Χρ. Μανάρης, τὰ δὲ 21 χειροτονηθεὶς καὶ Ἀναγνώστης παρὰ Παΐσιου. Τὰ δὲ 1829 ὁ ρηθεὶς Κώνστας ὁ Ἀναγνώστης ἀνέβη ψάλτης δεξιοῦ χοροῦ καὶ ἔκτοτε δουλεύει μέχρι τὴν σήμερον. Ψάλτης ἀριστεροῦ χοροῦ ὁ διδάσκαλος Ἀναστάσιος Θωμᾶς.

(Ἔτος 1832). Τὸν θρόνον Χειμάρρας διαδέχθη Ἰωακείμ. Οὗτος ἦτον Χῖος καὶ εἶχε τὴν ἐπαρχίαν τῆς Δρυϊνουπόλεως προκάτοχος τοῦ Γαβριὴλ Σιφναίου. Κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον βλέποντας τὴν ἐπαρχίαν μας χωρὶς ἀρχιερέα ὁ καλὸς Ἰωακείμ καὶ τοὺς ἐπαρχιώτας της εἰς μεγάλην διχόνοιαν εὗρε καιρὸν κατάλληλον εἰς τὸ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του. Αὐτὸς εἶχε μεγάλην φιλίαν μὲ τὸν Ἰωαννίνων καὶ μὲ τὴν τέχνην του ἔφερε τὸν Ἰωαννίνων νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἐπαρχίαν Χειμάρρας ἐνωμένην μὲ τὴν ἰδικήν του καὶ νὰ εἶναι ἓνας καὶ ὁ αὐτὸς Ἀρχιερεὺς τῶν δύο ἐπαρχιῶν, καὶ ἐγινεν αὕτη ἡ διεστραμμένη καὶ παράνομος ἔνωσις κατὰ τὸν καλογηρικὸν πόθον ἀπὸ τὴν ἀναξιότητα τῶν Χριστιανῶν τῆς καθ'

ἡμᾶς ἐπαρχίας. Ἐνώσας αὐτὴν ὁ καλὸς Δρυϊνουπόλεως διὰ τὰ τέλη του καὶ ἐλθὼν εἰς αὐτὴν εὔρεν εἰς μεγαλοτάτην δυστυχίαν ἕνεκα τῆς διχόνοιας τῶν Χριστιανῶν της. Ἐχοντας δὲ μεγάλην ἀντιπολίτευσιν τὸ πρῶτόν του ἔργον ἐστάθη νὰ καταπέισῃ τὸν μὲν καὶ τὸν δὲ εἰς τὸ νὰ διπλώσῃ τὰ δικαιώματα καὶ ἀπὸ ἕξ γρόσια ὅπου εὔρε τὸν πρῶτον γάμον τὸν ἔβαλε δώδεκα κ.τ.λ. Ἐστάθη μέγας φίλος τοῦ χρυσοῦ καὶ ἔδειξε μεγίστην ἀμελειαν εἰς τὰς θείας προσταγὰς τοῦ Χριστοῦ. Ἐστάθη ἄξιος φίλος τῆς ἀρπαγῆς καὶ πολλὰ ἀμελῆς εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν λογικῶν του προβάτων καὶ ἐκ τούτου ἐπληρώθη τὸ λόγιον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «εἰσελεύσονται κατὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου» (Πράξεων τῶν Ἀποστόλων Κεφάλαιον 20 § 29), διότι ὅσον καιρὸν ἐστάθη ἐδῶ δὲν ἠξιώθη νὰ διορθώσῃ τὸ παραμικρὸν πρᾶγμα τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Εἰς τοῦ Κανάτση τὸ σπῆτι ἐκάθητο καὶ ἡ ἐπισκοπὴ τῆς Λάκκας καταχαλασμένη. Οὔτε περὶ σχολείου ἐφρόντισε οὔτε περὶ διδασκάλου οὔτε περὶ πνευματικοῦ. Φεύγων δὲ ἀπὸ ἐδῶ ἄφησεν ἐπίτροπόν του τὴν ἐπαρχίαν ταύτην τὸν κύριον Γρηγόριον Πρωτοσύγκελλον, Ἰωαννίτην, ὁ ὁποῖος μὲ τοὺς καλοὺς του λόγους ἔφερε τοὺς χριστιανοὺς εἰς ἀγάπην καὶ ἀδελφότητα. Ἱερεῖς ἐπὶ Ἰωακείμ οἱ κάτωθεν: Παπᾶ - Χρηστος Κουμπούλης, ὁ καὶ πνευματικὸς κατασταθεὶς παρὰ τοῦ πρωτοσυγκέλλου Γρηγορίου. Σεραφεῖμ Ἱερομόναχος Πάνου Κουμπούλη, διδάσκαλος Ἀναστάσιος διὰ τὰ κοινά, Ψάλτης δεξιοῦ χοροῦ ὁ Κωνσταντῖνος Χρ. Μανάρης. Ψάλτης ἀριστεροῦ χοροῦ ὁ διδάσκαλος Ἀναστάσιος. Κατέχων τὴν ἐπαρχίαν ὁ Ἰωακείμ ἕως 1835.—(Ἔτος 1835). Κατὰ μῆνα Ἰούλιον τὴν ἐπαρχίαν Δρυϊνουπόλεως καὶ Δελβίνου ἀπὸ ἐπισκοπὴν τῶν Ἰωαννίνων οὔσαν τὸ πάλαι τὴν ἀνέβασεν ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εἰς μητρόπολιν καὶ ἀνεξάρτητον τοῦ Ἰωαννίνων. Καὶ τὴν διεδέχθη Παῖσιος ὁ Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἰωαννίνων, Μωραΐτης. Τὸν δὲ Ἰωακείμ τὸν ἐδικόν μας τὸν ἔκαμαν Ἰωαννίνων. Ἐρχόμενος δὲ ἕως εἰς τὰ Ἰωάννινα ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος καὶ αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ. Κυριαρχικὸς ἐπίτροπος ἔμεινεν εἰς τὴν μητρόπολιν μας ὁ Οἰκονόμος ἀπὸ Βελάχοβον, παπᾶ - Δημήτριος ἕως τὰ 1835, Δεκεμβρίου. Παρὰ Γρηγορίου πρωτοσυγκέλλου. 1835 Χριστουγεννῶν ἦλθαν γράμματα ἀπὸ τὸν Νεόφυτον Κεκέζην Ἀργυροκαστρίτην ὅτι αὐτὸς ἔλαβε τὴν ἐπαρχίαν Δρυϊνουπόλεως καὶ Δελβίνου εἰς Μητρόπολιν καὶ μετ' ὀλίγον καιρὸν τὸν ἀπολαμβάνομεν. Καὶ ἐπίτροπον ἐδιώρισε τὸν Οἰκονόμον. Ἐστάθη ὁ γερο - οἰκονόμος ἐπίτροπος Νεοφύτου ἕως 1836, Λαμπρά. Κατ' αὐτὰς τὴν διακαινήσιμον ἑβδομάδα ἔπαυσε τὸν Οἰκονόμον καὶ ἀποκατέστησε τὸν πρωτοπαπᾶν Ἀναστάσιον Ἰουβιανίτην ἐπίτροπον τῆς ἡμετέρας ἐπαρχίας. Ἐχων ὁ παπα - Ἀναστάσιος καὶ τὰ πατριαρχικὰ γράμματα τῆς εἰδήσεως περὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ

Νεοφύτου καὶ ἕτερον γράμμα διὰ χειρὸς τοῦ νέου κυριάρχου μας τὰ ἐδι-
βάσαμεν ἐπὶ ἄμβωνος. Ἐχάρησαν ἅπαντες οἱ Χριστιανοὶ ἀκούοντας καὶ
βλέποντας ὅτι ἀπόλαυσαν πατριώτην κανονικὸν ἀρχιερέα τους, καὶ ἡ
εὐχὴ του μεθ' ἡμῶν. — (Ἔτος 1836). Ἐπίσκοποι ἕως τὸ 1835 ὅλοι
τὸν ἀριθμὸν 12. Μητροπολίτης πρῶτος Παῖσιος 1. Τῷ ἔτει 1836 ἀρχή:
ἀνέβη ὁ κύριος Νεόφυτος. Οὗτος ἦτο γέννημα καὶ θρέμμα Ἀργυρο-
κάστρου, χειροτονηθεὶς τὰ 1818 χίλια ὀκτακόσια δεκαοκτῶ διάκονος τοῦ
Γαβριήλ, τὰ δὲ 1823 ἀνέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα εὕρῃ τύχην. Καὶ
ἐκεῖ καὶ Ἀρχιδιάκονος χρηματίσας τοῦ Ἁγίου Ἡρακλείας κυρίου Διο-
νυσίου καὶ θανόντος τοῦ ἄνωθι Παΐσιου (πρώτου μητροπολίτου) εἰς
Ἰωάννινα ἐπροχώρησε καὶ ἔλαβε τὴν ἐπαρχίαν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ
γέροντός του παρὰ Γρηγορίου Σερρῶν. Ἦτον ἄνθρωπος μὲ μικρὴν παι-
δείαν, φιλόδοξος ὅμως ἐρχόμενος εἰς τὸ Ἀργυρόκαστρον τὰ 1836 μέγα
Σάββατον εὗρε τὸ σχολεῖον ἐκεῖ παντέρημον, ἀλλ' εὐθὺς ἔστειλε καὶ ἔφερε
τὸν λογιώτατον Πέτρον Λαμπόβαν καὶ τὸν ἐσύστησε διδάσκαλον. Τὸν δὲ
μῆνα Ἰούνιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1836 ἦλθε καὶ εἰς τὴν ἐδῶ ἐπαρχίαν μας
καὶ εὗρε τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ Ἰωαννικίου καταχαλασμένην καὶ συνάξας
τοὺς χριστιανοὺς τῆς πόλεώς μας τοὺς ἐσυμβούλευσε καὶ τὸν ἐβοήθησαν,
ἔβαλε καὶ αὐτὸς καὶ ἐδιόρθωσαν τὴν Μητρόπολιν. Μετὰ τοῦτο ἐφρόντισε
καὶ περὶ σχολείου καὶ εὐρῶν τὴν διαθήκην τοῦ μακαρίτου Σπυρίδωνος
Στράτη καὶ ἐσύναξε τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς ἐσυμβούλευσε νὰ στείλουν
δύο ἄνθρώπους νὰ ἐρευνήσουν περὶ λάσσα αὐτά, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη
ἕως τέλους καὶ ἔμεινεν ἡ ὑπόθεσις ἕως τέλους νεκρά. Ἀπὸ μεγάλην τους
ἐντροπὴν οἱ πολῖται ἔβαλαν διδάσκαλον κοινὸν τὸν Λάμπην Κουμπούλην
διότι ὁ Ἀναστάσης εἶχεν ἀποθάνῃ. Εὐβγῆκεν εἰς δέβρι καὶ ἐσύναξε τὰ
δικαιώματα καθὼς καὶ τὰ εὗρηκεν ἀπὸ τὸν προκάτοχόν του Ἰωακείμ. Ἐπὶ
τέλους ἀναχωρήσας δι' Ἀργυρόκαστρον ἄφησεν ἐπίτροπον τὸν πρωτο-
παπᾶν Ἀναστάσιον, ἄνθρωπον πολλὰ ἀδύνατον τῆς τοιαύτης θέσεως. Τὰ
δὲ 1841 Νεόφυτον τὸν ἐκατηγόρησεν ἡ ἐπαρχία τοῦ Ἀργυροκάστρου καὶ
ἔγινε τόσος θόρυβος εἰς τὸ ἀναμεταξύ των. Ἐπὶ τέλους ἡ Μεγάλῃ Ἐκ-
κλησία τὸν ἔπαυσε καὶ ἔστειλε τὸν ἄνκρης (;) Νικόδημον. Ὁ δὲ Νεόφυτος
ἀπέρασε διὰ Κωνσταντινούπολιν καὶ ἡ εὐχὴ του μεθ' ὑμῶν. Ἱερεῖς ἐπὶ
Νεοφύτου: ὁ πνευματικὸς Παπᾶ - Χρῆστος. Παπᾶ - Ἀθανάσιος ἀπὸ χω-
ρίον Κρόγκους. Ψάλτης δεξιοῦ χοροῦ Κωνστ. Χρ. Μανάρης καὶ ἕξ ἀριστε-
ρῶν ὁ διδάσκαλος Λάμπης.

(Ἔτος 1842) ἀρχή. Τὸν διεδέχθη Νικόδημος, τρίτος Μητροπολίτης
καὶ δέκατος πέμπτος τῆς ἡμετέρας ἐπαρχίας Χειμάρρας καὶ Δελβίνου. Οὗ-
τος ἦτο γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Καλλιπόλης. Χρηματίσας τὸ πρῶτον
ἐπίσκοπος Τυρολόης, γέρος τῇ ἡλικίᾳ, ταπεινός, φιλόμουσος, φίλος τῆς

ἡσυχίας καὶ τῆς εἰρήνης ἐραστής. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του εὔρε τοὺς Ἀργυροκαστρίτας εἰς δύο φατρίας, τοὺς μὲν Νικοδημίτας τοὺς δὲ Νεοφύτας. Αὐτὸς μὲ τὴν καλήν του συμβουλήν τοὺς εἰρήνευσε. Πάντοτε ἐσυνείθιζε νὰ κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἐκκλησίαις καὶ μεταυτὸν τὸν τρόπον τοὺς ἔνωσε Θεοῦ εὐδοκοῦντος. Ἐσύστησε καὶ διδάσκαλον εἰς τὸ Ἀργυρόκαστρον τὸν λογιώτατον Ζαφίρην ἐκ Γραμμένου. Ἐλθὼν δὲ εἰς ἡμᾶς τὰς 24 Μαρτίου τὸν ἐδέχθημεν μὲ δυσαρέσκειαν μεγάλην. Αὐτὸς βλέποντας τοῦτο, ἄρχισε τὴν τέχνην του, τὸ νὰ κηρύξῃ καθὼς ἐσυνείθιζε, καὶ μὲ τὸν σπόρον τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου ἔφερε τοὺς χριστιανοὺς εἰς ἀγάπην του καὶ εὐλάβειαν. Εἶχε μεγαλοτάτην προκοπὴν γραμμάτων ἀλλὰ δειλὸς εἰς τὰ ἐξωτερικά. Ἐκαμε πολλὴν ἐξέτασιν διὰ τὴν διαθήκην τοῦ μακαρίτη Σπύρου Σιράτη καὶ πολλὰς συμβουλὰς ἔδωσε περὶ τούτου, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη ἀπὸ ἀσυμφωνίαν. Αὐτὰ τὰ προτερήματα τὰ ἄνωθεν τὰ εἶχεν ὁ εὐλογημένος, ἀλλὰ ἦτον πολὺ φιλάργυρος καὶ πολλάκις τὸ ἔλεγεν ὅτι τὰ βάρητα τῆς Κωνσταντινουπόλεως τέκνα μου μὲ καταντοῦν εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον. Φεύγων δὲ ἀπὸ ἐδῶ ἄφησεν ἐπίτροπον τὸν ἀρχιμανδρίτην του Καλλίνικον, ὁ ὁποῖος ἐφάνη ἄλλος Γρηγόριος Ἰωαννίνων. Τὰ δὲ 1848 τὸν Γερο-Νικόδημον τὸν ἐσήκωσεν ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία διότι δὲν ἐστάθη ἄξιος νὰ χορτάσῃ τὸ καρακαζάνι τὸ καλογηρικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ χρήματα καὶ ἔλθων ὁ Ἰωαννίνων ἔξαρχος τὸν ἐξώρισεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Καὶ ἡ εὐχή του μεθ' ἡμῶν. Ἱερεῖς ἐπὶ Νικοδήμου: Παπαῖ-Δημήτριος ἀπὸ χωρίου Λεσινίτσα καὶ πνευματικὸς τῆς πόλεώς μας αὐτὸς Ἰωαννίκιος, Ἀναστάσιος Κουμπούλης ἱερομόναχος. Παπαῖ-Πέτρος ἐκ χωρίου Σενίτσα. Διδάσκαλος Ἑλληνικὸς ὁ Νικόλαος Δουβιανίτης. Ψάλτης δεξιοῦ χοροῦ Κωνστ. Χρ. Μανάρης. Ἐπίσκοποι ἕως 1835 ἀριθμοῦνται 12 καὶ μὲ τὸν Νικόδημον τρεῖς μητροπολίται=15.

(Ἔτος 1848) ἀρχή. Ἀνέβη ὁ Κύριος Παντελεήμων. Οὗτος ἦτο γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Καλλιπόλης (Πατριώτης τοῦ Νικοδήμου). Χρηματίσας τὸ πρῶτον ἐπίσκοπος τοῦ Ἡρακλείας Διονυσίου, ἐπὶ ψιλοῦ ὀνόματος «Κλαυδιουπόλεως». Ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ Ἀργυρόκαστρον τὰ τέλη Ἰουλίου τῶν 1848 τὸν ἐδέχθησαν ἅπαντες οἱ Χριστιανοὶ μὲ μεγάλην παράταξιν. Νέος τῇ ἡλικίᾳ, πεπαιδευμένος εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὡς οἱ παλαιοὶ πατέρες. Μέγας ἐραστής τῆς τεταγμένης ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, φιλόμουσος καὶ φίλος τῶν φώτων. Εἰς τὸ Ἀργυρόκαστρον εὐθὺς ἔβαλε διδάσκαλον. Ἐλθόντος δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας τὰ 1849 (ἀρχή) τὴν ἡμέραν τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων ἐλειτούργησεν τὴν ἐπιούσαν μὲ μεγάλην τάξιν. Τὴν δὲ δευτέραν ἡμέραν ἐσύναξε τοὺς πολίτας καὶ ὠμίλησε περὶ σχολείου καὶ Θεοῦ εὐδοκοῦντος εἰσηκούσθησαν οἱ λόγοι του. Εὐγῆ-

κεν εἰς δέβρι καὶ τὴν Λαμπρὰν ἐμβῆκεν εἰς τὴν πόλιν μας καὶ ἔμεινεν ἕως Θωμᾶ. Τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ ἐσύναξε τοὺς Χριστιανοὺς καὶ ἔκαμαν τὴν συνδρομὴν περὶ τὸ σχολεῖον καὶ ἐβοήθησαν ἅπαντες ὁ καθεὶς τὸ κατὰ δύναμίν του. Καὶ τὸν Μάϊον ἀνεχώρησε. Ἐφησεν ἐδῶ ἐπίτροπόν του τὸν ἀρχιδιάκον του Καλλίνικον τὸν ὁποῖον ἠγάπα πολύ. Ὁ δὲ Καλλίνικος μετὰ παρέλευσιν καιροῦ ἐφάνη κακῆς διαγωγῆς καὶ τὸν ἔπαυσεν. Ἐδιώρισεν ἀντ' αὐτοῦ τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀγαθάγγελον, τὸν νῦν Καμένης ἠγούμενον. Τὰ δὲ 1853 ἔστειλεν ἐπίτροπόν του εἰς ἡμᾶς τὸν οἰκονόμον Χλωμοῦ Παπᾶ - Χαραλάμπην ὁ ὁποῖος ἐσύστησε τὸν κώδικα τῆς σχολῆς. Καὶ τὰ 1854 πάλιν τὸν Ἀγαθάγγελον. Λαβὼν δὲ ὁ Ἀγαθάγγελος τὴν δευτέραν φορὰν τὴν κυριαρχικὴν αὐτὴν θέσιν ἐφάνη καθ' ὅλα ἄξιος καὶ ἀγαπημένος ἀπὸ ὅλην σχεδὸν τὴν ἐπαρχίαν. Τὰ δὲ 1857 κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον, τὸν Κύριον Παντελεήμονα τὸν ἐκατάτρεξε τὸ κόμμα τοῦ Μουφτιῆ Ἀργυροκαστρίτου. Ἐγραψαν ὅτι ὁ Δεσπότης ἐδῶ ἀντιφέρεται εἰς τὰς βασιλικὰς προσητάς καὶ ὅτι ἔχων φιλίαν μὲ τοὺς ληστὰς καὶ ἕτερα, τὰ ὁποῖα ὁ εὐλογημένος Παντελεήμων δὲν ἐγνώριζε μὲ τελειότητα ἀλλὰ κατὰ τὰς διαταγὰς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἠκολούθησε. Κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον ἐκίνησε διὰ Κωνσταντινούπολιν τὴν ἡμέραν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Καὶ ἄφησεν εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς εὐχὴν καὶ εὐλογίαν καὶ ἀνεχώρησεν. Εἰς δὲ τὴν θεόσωστον Μητρόπολιν μας ἄφησε τὸν Κύριον Ἀγαθάγγελον, ὅστις ἤρχισε τὸ αὐτὸ ἔτος νὰ τακτοποιήσῃ τὰ πάντα τῆς ἐπαρχίας, καθὼς τὸ πρῶτόν του ἔργον ἐστάθη νὰ γράψῃ κατάλογον τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν Ἑορτῶν, νὰ μὴ ἀνοίγῃ ἢ ἀγορά, ὁμοίως καὶ τῇ Ἁγίᾳ Μεγάλῃ Παρασκευῇ νὰ μὴ ἀνοίγουν τὰ ἐργαστήρια ἀλλὰ τὸ Παζάρι νὰ γίνεταί τὴν Μεγάλῃν Πέμπτην. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔγραψε καὶ τὸ ἐδέχθησαν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας μας καὶ ἔμεινε παντοτεινὸν κατὰ τὸν κατάλογον ὅστις φαίνεται καὶ εἰς τὸν ἱερὸν κώδικα τῆς σχολῆς. Τὸ δὲ 1858 ἀπριλίου 24 ἦλθεν ὁ σεβαστὸς ἡμῶν Ἀρχιερεὺς Κύριος Παντελεήμων ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν καὶ ἅπαντες τὸν ἐδέχθησαν μὲ μέγαν πόθον κατησχύνθησαν. Ἱερεῖς εἰς τὰ αὐτὰ ἔτη τῆς ἀρχιερωσύνης του ἐχρημάτισαν οἱ κάτωθεν : Παπᾶ - Δημήτριος ὁ Λεσινίτσας καὶ πνευματικὸς. Παπᾶ - Πέτρος ὁ Σενίτσας. Παπᾶ - Ἀναστάσιος Κούγκου ἐκ Μουζίνας (θανόντος τοῦ Παπᾶ - Δημητρίου). Διδάσκαλοι τῆς νέας σχολῆς Νικόλαος Ζαγορίσιος, Πολυχρόνης Ἰωαννίτης, Γεώργ. Ζαγόρας, Στέφανος Πωγωνιανῆς, Ψάλτης Κωνστ. Χρ. Μανάρης.

Τὰ ἀμέσως κατωτέρω ἐγράφησαν παρὰ τοῦ ἐκ Δροβιάνης Βασιλείου Ζώτου τοῦ Μολοσσοῦ, τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως τῶν «Ἑπειρωτικῶν Μελετῶν».

(Ἔτος 1868). Ἰανουαρίου α'). Ἦλθεν ὁ διαδεχθεὶς τὸν Παντελεή-

μονα Ματθαῖος ὁ ἐκ χώρας Βρουύλων τῆς Σμύρνης καταγόμενος, ἄνθρωπος λογικὸς καὶ ρέκτης φιλόμουσος καὶ μεγαλεπήβολος. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ηὔξησεν ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου ὡς τὸ πρῶτον σχέδιον ὅπου τὸν ἐκρήμνισαν οἱ Μπέηδες τὸ 1821. Αὐτὸς ἐπανέφερεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀρχαίαν περικαλλῆ αὐτοῦ λαμπρότητα· αὐτὸς ἐνέπνευσε τὴν ἰδέαν συστάσεως Παρθεναγωγείου συστήσας τὴν μεγάλην ἀνάγκην αὐτοῦ. Αὐτὸς πρῶτος κατέθεσε δέκα λίρας δι' ἰατρόν· αὐτὸς γίνεται πάντων τῶν ἀγαθῶν αἴτιος. Ὁ Κύριος εἶθε νὰ ἐνισχύῃ αὐτὸν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ σωτήριο ὅπως καὶ ἡμεῖς ἀκούωμεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

Παρακαλεῖσθε ἅγιοι Ἱερεῖς καὶ Διδάσκαλοι νὰ ἐξακολουθήσετε γράφοντες κατὰ τάξιν τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν πατρίδα μας διότι ἐξ αὐτῶν τῶν σημειώσεων θέλει φωτισθῆ μίαν ἡμέραν ἢ σκοτεινὴ ἱστορία τῆς ταιπώρου πατρίδος μας Ἡπείρου, τὴν ὁποίαν μετὰ μόχθου πολλοῦ καταγίνομαι νὰ διαλευκάνω καὶ ἀπαντῶ τὰς μεγίστας δυσκολίας ἕνεκεν ἐλλείψεως ἱστορικῶν σημειώσεων. Μνημονεύετε δὲ εἰς τὰς πρὸς Κύριον λειτουργίας σας κἄμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ Βασιλείου Ζώτου τοῦ Μολοσσοῦ.

Περὶ Διαθήκης Σπύρου Στράτη

(Ἔτος 1713). Κατὰ μῆνα Αὐγουστον ἐστάλθη ἀπὸ Κέρκυραν διαθήκη τοῦ συμπολίτου μας Σπυρ. Στράτη, ἡ ὁποία διαλαμβάνει ὅτι ἀφιέρωσε διὰ τὴν πατρίδα μας δέκα τέσσαρας χιλιάδας δουκάτα εἰς τὴν πόλιν τῆς Βενετίας περὶ σχολείου καὶ πτωχῶν. Ἡ διαθήκη αὕτη εὐρίσκεται εἰς τὴν ἑκκλησιαστικὴν μας ἐπιτροπὴν καὶ ἔστω εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ αἰώνιον. Ἡ αὕτη διαθήκη ἀπαραλλάκτως εὐρίσκεται εἰς τὸ κατάστιχον τῆς Πεφανερωμένης εἰς Κέρκυραν. Ὁμοίως καὶ εἰς Βενετίαν, καθὼς μαρτυρεῖται κατὰ τὴν ἀνὰ χειρὰς μας διαθήκην του. Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ μακαρίτου λασσοθέτου μας ἐγράφη ἔμπροσθεν μὲ κεφαλαῖα γράμματα ἀπὸ ἡμᾶς διὰ νὰ ἐξέχη τῶν ἄλλων. Καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι αὐτὸς ζῆ ἐν οὐρανοῖς καὶ χαίρεται τὴν αἰώνιον μακαριότητα.—Ἐτη δουλεύσεως λασσῶν κατὰ τὴν διαταγὴν του: 1714 ἦλθαν ἀπὸ τὴν Κέρκυραν 1715, 1716 ἕως 1796 τακτικά. Σημείωσε ὅτι τὰ λάσσα αὐτὰ ἔπαυσαν ἀπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον τὸ δὲ αἴτιον Κύριος γινώσκει. Τὸ Σχολεῖον ἐρημώθη. Τὰ πτωχὰ καὶ ὄρφανὰ κορίτσια ἔμειναν κακὴν κακῶς καὶ ἴλεως ὁ Θεός!—Ἔτος 1856. Κατὰ μῆνα Ἰούλιον ἔστειλαν οἱ πολῖται δύο ἐπιτρόπους τὸν Κύριον Κώνσταν Μέλλιον καὶ τὸν Κώνσταν Ψάλτην καὶ ἐζήτησαν εἰς τὴν Κέρκυραν τὴν διαθήκην τοῦ μακαρίτου Σπυρίδωνος Στράτη καὶ τὴν εὔρον σώαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς πεφανερωμένης εἰς τὸν παλαιὸν αὐτῆς κώδικα ὀνομαζόμενον τοῦ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ, καὶ τὸν ἀντέγραψαν εἰς βασιλικὸν χαρτίον, μὲ αὐθεντικὴν ἄδειαν καθὼς καὶ σφραγισμένος κατὰ τὴν τάξιν

Κερκύρας τὴν ἔφερον καὶ εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου Κώνστα Μέλλιου.

(Ἔτος 1849). Κατὰ μῆνα Μάϊον ἀφιέρωσεν ἡ Στασινὴ σύζυγος Λάμπη Θωμᾶ τὸ τρίτον τοῦ ὀσπητίου Σαρακατὰ τὸ ἔγγραφον ὅπου ἔδωσεν εἰς χεῖρας τοῦ ἐπιτρόπου, καὶ αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῆς.—(Ἔτος 1856). Ἀφιέρωσεν ἡ Αἰκατερίνη θυγάτηρ Κώνστα Δόση Νάνη, τὸ πατρικόν της ὀσπήτιον καὶ ἀμπέλιον κατὰ τὴν διαθήκην της ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ ἐπιτρόπου τῆς Ἐκκλησίας καὶ αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῆς.—(Ἔτος 1856). Κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον ἀφιέρωσεν ὁ Γεώργιος Ζούλης τὸ πατρικόν του μερίδιον, μέρος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ ἀμπέλι του διὰ τὰ πτωχὰ καὶ ὀρφανὰ κορίτσια τῆς πόλεώς μας. Κατὰ τὴν διαθήκην του ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ Κυρίου Νότη Μπουρνόζη, καὶ αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ. Σημείωσε δὲ ὅτι τὰ ἴσα τῶν ἀνωτέρω διαθηκῶν Αἰκατερίνης καὶ Γεωργίου εὐρίσκονται καλῶς ἐστρωμμένα καὶ εἰς τὸν κώδικα τὸν νέον τῆς Σχολῆς γραμμένα διὰ χειρὸς τοῦ νῦν διδασκάλου Κυρίου Στεφάνου καὶ μαρτυρημένα παρὰ τῶν ἐκεῖ εὑρεθέντων μαρτύρων.

Τέλος τοῦ Κώδικος.

Εἰς τὰ Ἑπειρωτικὰ Μελετήματα τοῦ Ἰατροῦ Λαμπρίδου (Τόμος κληροδοτημάτων) εὔρον τὰς ἐξῆς σημειώσεις σχετικὰς μὲ τὰ σχολεῖα Δελβίνου.

Πασχάλιος Μοναχὸς (1759-1760). Ἀνθιμος Ἱερομόναχος (1769). Μάξιμος Ἱερομόναχος (1790-1792). Ἐπίσης: «καὶ ὁ μὲν Σπῦρος Στράτης μάτην τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐκπαιδευτηρίων ἐν Δελβίνῳ ἐπεδίωξεν (1737) ἔνεκεν ἐλλείψεως μάλιστα διδασκάλων. Ὁ δὲ Σπυρ. Ρίζου ἐπέτυχεν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἰδρυσάμενος ἐν τῇ χριστιανικῇ συνοικίᾳ τοῦ Δελβίνου Λάκκα καλουμένη, γραμματολογικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν σχολεῖον (1747) καὶ ἐν τῷ νομισματοκοπέῳ τῆς Ἑνετίας καταθέμενος σπουδαῖα χρηματικὰ κεφάλαια πρὸς τῇ ἀξιοπρεπεῖ αὐτοῦ διατηρήσει καὶ πρὸς ὑποτροφίαν καὶ ἐκπαίδευσιν ἐξ πτωγῶν νέων ἐκ πάσης τῆς περιοχῆς Δελβίνου ὑποχρεουμένων ἵνα τὸ τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα ἀναλαμβάνωσι μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν. Ἡ ἀτωτέρα αὕτη πνευματικὴ ἐστία δι' ἧς πολλὰ τῆς ἐπαρχίας τέκνα τῶν δεσμῶν τῆς ἀμαθείας ἐλύθησαν ἀπροσκόπτως διετηρήθη ἐπὶ πεντηκονταετίαν περίπου... ἀλλ' οἱ ἰσχυροὶ τὸ δίκαιον τῶν ἀδυνάτων παραβιάζουσι καὶ τοὺς λαοὺς περιφρονοῦσι».

Νεώτεραι προσθήκαι ¹.

Τὸν Ματθαῖον ἀποχωρήσαντα εἰς Βρούουλα τῆς Σμύρνης—τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα ὅπου καὶ ἀπέθανεν ὑπέργηρος—διεδέχθη ὁ ἐκ Βερα-

¹) Τὰ κατωτέρω προσετέθησαν ὑπὸ νεωτέρου ἀγνώστου.

τίου Ἄνθιμος Γκέτζης τὸ 1876. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς Μητροπολιτείας του συνέβη ἡ ἐπανάστασις τοῦ Λυκουρσίου (1878) κατὰ τὴν ὁποίαν κατεστράφη τὸ χωρίον Λυκοῦρσι καὶ πολλὰ ὑπέφερεν ἡ ἐπαρχία μας Δελβίνου ἀπὸ τοὺς ἐγχωρίους Μουσουλμάνους. Ἐμεινε μέχρι τοῦ 1879 ὁπότε τὸν διεδέχθη ὁ Κλήμης. Οὗτος περιελθὼν εἰς ἔριδας μετὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν του (Ἄργυροκάστρου) προκρίτους, μετετέθη ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων ἀφοῦ ἐποίμανε τὴν ἐπαρχίαν ἐπὶ ἔτη περίπου ἑννέα. Τὸ 1889 τὸν διεδέχθη ὁ Κοσμᾶς Εὐμορφόπουλος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν του ἔκλεισαν τὰ Ζωγράφεια Διδασκαλεῖα τὰ ὁποῖα ἐλειτούργουν δαπάνη τοῦ ἀειμνήστου Χρηστάκη Ζωγράφου. Ἐπίσης κατηργήθη καὶ ἡ ἐπαρχιακὴ Δημογεροντία. Μετετέθη τὸ 1892 εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σερβίων καὶ Κωζάνης. Περιελθὼν καὶ ἐκεῖ εἰς φιλονικίας μὲ τοὺς Χριστιανοὺς τῆς πόλεως Κωζάνης μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης. Ἀσθενήσας καὶ ἀναχωρήσας πρὸς νοσηλείαν του ἀπέθανεν ἐν Κερκύρα ὅπου καὶ ἐτάφη εἰς τὸ Δημοτικὸν Νεκροταφεῖον. Τὸν διεδέχθη τὸ 1892 ὁ ἐκ Κωζάνης Κωνσταντῖος, ἕνατος Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας μας, μετατεθεὶς ἐκ τῆς ἐπαρχίας Σερβίων καὶ Κωζάνης ὅπου ἦτο Μητροπολίτης. Πεπαιδευμένος σώφρων καὶ ἐνάρετος κατώρθωσε νὰ καθησυχάσῃ τὰ πνεύματα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ κάποιαν τάξιν καὶ ὁμόνοιαν. Ποιμάνας τὴν ἐπαρχίαν μας μέχρι τοῦ 1894 ἐζήτησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του Κωζάνην ὅπου καὶ ἀπέθανεν ὡς Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας Σερβίων καὶ Κωζάνης. Τὸ 1894 τὸν διεδέχθη δέκατος Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως ὁ ἐκ Μυτιλήνης Γρηγόριος. Πεπαιδευμένος ἀλλὰ πολὺ θυμώδης. Φιλονεικήσας μὲ μεγάλην μερίδα τῶν Χριστιανῶν Ἄργυροκάστρου ἠνάγκασε τὰ Πατριαρχεῖα νὰ προβοῦν εἰς τὴν μετάθεσίν του. Διαταχθεὶς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Ε' νὰ ἀναχωρήσῃ, δὲν ὑπήκουσε γενόμενος ἀφορμὴ σκανδάλου διότι ἀπηλάθη βιαίως ὑπὸ τῶν ὀθωμανικῶν ἀρχῶν ἐκτελουσῶν διαταγὴν αὐστηρὰν τοῦ ὑπουργείου τῶν Θρησκευμάτων ἐκδοθεῖσαν κατόπιν ἀλλεπαλλήλων τακριζίων Πατριαρχικῶν. Τὸ πάσχα τοῦ 1895 χίλια ὀκτακόσια ἐνενηντα πέντε εὐρισκόμενος ἐν Δελβίνῳ (12 Ἀπριλίου) καὶ ἀκούσας ὅτι οἱ κάτοικοι ἐπεθύμουν νὰ κρεμάσουν κώδωνα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μυρτίλας προσεκάλεσεν εἰς σύσκεψιν τοὺς Χριστιανοὺς καὶ ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν περισσοτέρων νὰ προβοῦν εἰς τὴν ἀνάρτησιν. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ὅμως ἐματαιώθη διότι τρεῖς πολῖται οἱ: Κῆτσο Γκιάτης, Κώστα Τερζῆς καὶ Ἐλευθέρης Γούναρης ἔφερον ἀντιρρήσεις καὶ δὲν ἐκρίθη καλὸν νὰ δοθῇ ἀφορμὴ εἰς ἔριδας καὶ διχονοίας μετὰ τῶν Χριστιανῶν. Τὴν 11 Ἀπριλίου 1897 ἐβομβαρδίσθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου ὁ λιμὴν τῶν Ἁγίων Σαράντα.

Τὸν Γρηγόριον διεδέχθη τὸ 1899 ὁ ἐκ Μαδύτου τῆς Θράκης Λουκάς

Τρικώλης ἢ Πετρίδης, τέως Μητροπολίτης Αἴνου. Ἐνδέκατος Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας Δρυϊνουπόλεως. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ὑπέφερον πολλὰ οἱ χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας του ἐκ μέρους τῶν Μουσουλμάνων Ἀλβανῶν. Εἰς τὰ 1905 ἐλεηλατήθη ὁ λιμὴν τῶν Ἀγίων 40 ὑπὸ τῆς ληστρικῆς συμμορίας τοῦ Ἀλβανοῦ Δέμο-Ἐμίνη, ἐκ Πρωγωνάτι τοῦ Κουρβελεσίου, πρωτοστατούντων τῶν Μπέηδων καὶ Ἀγάδων τοῦ Δελβίνου, ὡς καὶ κατὰ τὰς καταστροφὰς τοῦ 1878 καὶ 1897. Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ληστείας ταύτης εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὸν λιμένα τῶν Ἀγίων Σαράντα ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Γουλιέλμος ὁ Β'. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1908 (10—11) ἀνεκηρύχθη τὸ ὀθωμανικὸν Σύνταγμα. Ἐξεθρονίσθη ὁ Σουλτάν Χαμῆτ Β' καὶ ἀνηγορεύθη νέος Σουλτάνος ὁ Μεχμέτ-Ρεσάδ Ε'. Τὸ 1909 διεδέχθη τὸν Λουκᾶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας ὁ ἐκ τοῦ Ἄνω Λαμπόβου ἢ τοῦ Λαμπόβου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Βασίλειος Χρησιτίδης, δωδέκατος Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του συνέβη ὁ Ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος τοῦ 1912, καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς πατρίδος μας ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἐπηκολούθησαν τὰ Αὐτονομιακὰ καὶ ἡ ἀνακατάληψις τῆς Βορείας Ἡπείρου ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἢ καὶ κατὰ τύπους προσάρτησις τῶν νομῶν Ἀργυροκάστρου καὶ Κορυτσᾶς εἰς τὸ ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν Βασίλειον καὶ ἡ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν στρατιωτικὴ κατοχὴ τῆς πατρίδος μας μετὰ ὅλα τὰ γνωστὰ ἐπακόλουθα τοῦ διωγμοῦ ἐκκλησίας καὶ παιδείας καὶ τῆς ἐξορίας τοῦ Μητροπολίτου Βασιλείου μεταφέροντος τὴν ἔδραν του εἰς τὴν Βοστίναν καὶ ὀλίγον ἄργότερον εἰς τὸ Δελβινάκιον, τὸ τμήμα τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου ὅπερ ἔγινεν Ἑλληνικόν. Ἡ ἐπαρχία μας ἔμεινεν ἔκτοτε καὶ ἐξακολουθεῖ ἄνευ τοῦ νομίμου της ἐκκλησιαστικοῦ ἀρχηγοῦ.
